

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
Відділ фінансово-кредитної та податкової політики

«СХВАЛЕНО»
на засіданні Вченої ради
ННЦ «Інститут аграрної
економіки»
Протокол № 12 від «23» 11 2023 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННЦ «ІАЕ»
акад. НААН, д.е.н.,
проф. Ю.О.Лупенко
«23» листопада 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Іноземна мова за професійним спрямуванням»

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Статус дисципліни: обов'язкова

КИЇВ – 2023

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	«Іноземна мова за професійним спрямуванням»
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Національна академія аграрних наук Інститут аграрної економіки
Розробник	Пилипенко Олена Петрівна, pilipenko.helena@gmail.com
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Семестр вивчення навчальної дисципліни	1 семестр 1 року навчання
Обсяг навчальної дисципліни	6 кредитів ЄКТС / 180 годин, з яких 8 годин – лекції, 132 годин – практичні заняття, 32 години – самостійна Робота
Мова викладання	Англійська, німецька
Викладач	Пилипенко Олена Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Передумови для вивчення дисципліни	<p>Статус дисципліни обов'язковий компонент, нормативна навчальна дисципліна ОК 01 ОНП</p> <p>Другий рівень вищої освіти (диплом магістра)</p> <p>Аспірант повинен володіти демонструвати навички і вміння вільного опанування усних і письмових фахових, загальнонаукових дискурсів; досконало спілкуватися на науково-академічну тематику і загальні/повсякденні теми.</p> <p>Аспірант має вивчати лінгвокультурні особливості наукової англійської, німецької, французької мов (в залежності від мови викладання) з метою ефективного сприймання специфіки науково-академічних текстів. Аспірант повинен розвивати та вдосконалювати мовленнєві компетентності, що мають відповідати рівню володіння іноземною мовою С1.</p>
Додаткові умови Обмеження	Додаткові умови відсутні Обмеження відсутні.
3. Мета навчальної дисципліни	
<p>Мета: розвиток мовленнєвих компетентностей, які відповідають рівню досвідченого користувача іноземної мови, а саме, формування навичок і вмінь, які забезпечують необхідне для науковця вільне розуміння усних і письмових наукових текстів, а також вільне та ефективне висловлення і спілкування як на науково-академічні теми, так і на загальні / повсякденні теми в усній та письмовій формах.</p>	
4. Зміст навчальної дисципліни	
1-й модульний цикл «Літературна мова та науковий дискурс: спільне і	

відмінне»

Тема 1. Лінгвокультурні характеристики наукових дискурсів німецької мови.

Поняття «інтелектуального стилю»

Тема 2. Переклад фахових текстів. Перекладацька еквівалентність та перекладацькі трансформації. Редагування наукових перекладів.

2-й модульний цикл «Читання наукового тексту»

Тема 3. Особливості жанрів сучасного наукового дискурсу.

Тема 4. Шляхи до ефективного розуміння прочитаного. Глибинне розуміння тексту: підтекст та імплікації.

3-й модульний цикл «Науково-академічне письмо»

Тема 5. Писемний науковий дискурс: жанри, структура, аргументація, риторика, етикет.

Тема 6. Редагування наукових текстів.

4-й модульний цикл «Аудіювання та усне мовлення (монологічне та діалогічне)»

Тема 7. Аудіювання та говоріння: два боки однієї медалі. Специфіка монологічного та діалогічного мовлення, усного наукового та повсякденного спілкування.

Тема 8. Публічні промови та наукові доповіді на конференціях: ключі до успіху

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен знати:

- базові поняття та категорії граматики, лексикології та стилістики іноземної мови, зокрема граматичних структур, синтаксичної організації наукового тексту;
- широкий діапазон словникового запасу (у т.ч. термінології) науково-академічного та професійного характеру, жанри та основні риторичні фігури й етикетні особливості наукового дискурсу;
- структурні, змістові та риторичні риси іншомовних текстів різних жанрів, принципи пошуку головних ідей та ключових слів;
- принципи організації та структурування іншомовного наукового писемного тексту - параграфи, заголовки, засоби когезії та когерентності (логічні конектори тощо);
- принципи переглядового та глибинного читання фахових і загальнонаукових текстів, виявлення головної ідеї тексту та ключових слів;
- способи пошуку імплікацій та підтексту;
- основні принципи та способи й методи усного та письмового перекладу у професійній сфері з іноземної мови на рідну та навпаки;
- принципи тлумачення даних;
- укладання анотації, написання тез конференцій, підготовка стендових доповідей, наукових статей різних жанрів, доповідей, резюме/CV та супровідних листів, есе, подань на грант(и);
- основи практичної фонетики іноземних мов для правильної вимови,
- принципи глобального та детального аудіювання;
- особливості монологічного та діалогічного мовлення (специфіку розпитування та пошуку інформації, відповідей на запитання, контраргументації, коментування тощо, основи публічного виступу (презентації, лекції тощо), етикет усного спілкування відповідною іноземною мовою).

вміти:

- читати фахові та загальнонаукові тексти
- 1) шляхом швидкого перегляду великого масиву інформації іноземною

шукати і знаходити певну інформацію у тексті і виділяти головні теми;

2) з метою глибинного розуміння підтексту та імплікацій;

• розуміти головну ідею тексту;

• визначати ключові слова та поняття наукової праці;

• структурувати іншомовний писемний текст (параграфи, заголовки, використовуючи засоби когезії та когерентності, як-от: засоби зв'язку (логічні конектори) тощо;

• детально розуміти складні тексти науково-академічного характеру, як безпосередньо пов'язані зі сферою науково-дослідницької роботи аспіранта, так і пов'язані з іншими науковими сферами;

• розуміти і вирізняти особливості різних жанрів текстів у культурно-мовному контексті, що вивчається (наукова і науково-популярна статті, звіт, рецензія, резюме, анотація, стендова доповідь, опис експериментів і схем, кореспонденція, блог, Інтернет-форум, інструкції тощо);

• перекладати з іноземної мови на українську та навпаки з урахуванням особливостей системно-структурної будови обох мов, граматичних і лексичних трансформацій, жанрової та фахової специфіки;

• здійснювати усний і письмовий переклад з іноземної мови, використовуючи знання таких методів і способів перекладу як аналоги, перекладацькі трансформації, компенсація втрат, багатозначність слів, псевдо-друзі перекладача, термінологія рідною мовою тощо;

• редагувати іншомовні наукові тексти різних жанрів;

• трансформувати графічну інформацію у словесну (опис таблиць, графіків, схем, процесів тощо), тлумачити та порівнювати таблиці, графіки й схеми;

• ефективно користуватися логічними сполучниками (конекторами);

• організовувати текст як послідовність абзаців;

• правильно наводити цитати;

• правильно укладати бібліографію;

• писати резюме/CV і супровідний лист згідно з усталеними правилами, які існують у відповідній країні (країнах) вивчення іноземної мови;

• писати іноземною мовою анотації і резюме;

• писати іноземною мовою тези конференцій;

• створювати стендові доповіді;

• продукувати якісні наукові статті різних жанрів у сукупності таких їх складників як огляд літератури, вступ і висновки, матеріал і методи дослідження, експеримент чи польові дослідження, результати дослідження (а також анотацію та подяку як компоненти статті);

• писати іноземною мовою есе, пропозиції/подання на грант(и) з тематики дослідження;

• ефективно сприймати інформацію на слух, розуміти у цілому та детально: о розгорнуті монологічні висловлювання носіїв мови, як пов'язаних безпосередньо зі сферою науково-дослідницької роботи аспіранта, так і пов'язаних з іншими сферами науки і суспільного життя;

о діалогічне мовлення, включно з вмінням слідкувати за дискусією, обміном інформацією, обговоренням процесів, проблем і результатів дослідження тощо;

• розуміти автентичний матеріал з мовцями, які мають різні акценти;

• вести діалог іноземною мовою як на теми загального, так і науково-академічного характеру. При цьому наголос робиться як на вмінні спілкуватися з

носіями мови, враховуючи іншу мовленнєву поведінку і культуру, так і вміння отримувати потрібну інформацію у розмові, підсумовувати інформацію, дискутувати, висловлювати іншу, відмінну точку зору, аргументувати свою позицію чи бачення предмета дискусії тощо;

- висловлювати думки у монологічній формі;
- виступати з презентацією перед аудиторією, причому аспірант має усно обґрунтувати вибір теми, контекст проблематики та цілі дослідження, матеріал, методи і напрямки дослідження, очікувані результати тощо, спираючись на візуальний ряд у форматі PowerPoint, правильно вимовляти слова іноземною мовою та адекватно інтонувати усні висловлювання.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів Завдання навчальної дисципліни ННД.01 «Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1» полягає у формуванні та набуття таких компетентностей: загальні компетентності: ЗК1-8, 10-12 (відповідно до переліку загальних компетентностей ОНП); фахові компетентності: ФК 1-8, 11-22, 24-27 (відповідно до переліку фахових компетентностей ОНП). Програмні результати навчання ПРН1.3, ПРН 1.5, ПРН2.1, ПРН3.1, ПРН 3.2, ПРН 3.3., ПРН 3.4, ПРН 4.1, ПРН 4.4. (відповідно до переліку програмних результатів навчання ОНП).

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л), практичні (індивідуальні) заняття (П) та самостійна робота (С).

Навчально-тематичний план лекцій і практичних занять

1, 2 семестри 1 року навчання			
Назва теми	Кількість Годин		
	л	п	С
Тема 1. Літературна мова та науковий дискурс: спільне і відмінне.	2	50	4
Тема 2. Читання наукового тексту.	2	50	4
Тема 3. Науково-академічне письмо.	2	20	16
Тема 4. Аудіювання та усне мовлення (монологічне та діалогічне).	2	20	8
	8	140	32
Усього		180	

Змістовий модуль 1

Тема 1

Л 1

Літературна мова та науковий дискурс: спільне і відмінне.

1.1. Лінгвокультурні характеристики наукових дискурсів української, англійської, німецької та французької мов. Поняття “інтелектуального стилю.” 1.2. Переклад фахових текстів. Перекладацька еквівалентність та перекладацькі трансформації. Редагування наукових перекладів.

П 1

1.3. Наукова та літературна мова: граматика, стиль, вокабуляр. Синоніми, антоніми. Омоніми, пароніми. Контекст, багатозначні слова та псевдо-друзі перекладача.

1.4. Огляд артиклів та їх вживання. Переклад артиклів.

1.5. Мовні засоби вираження кількості. Запозичення при утворенні множини.

1.6. Неправильні дієслова.

1.7. Лінеарність та дигресивність. Компресія. Логічні конектори.

1.8. Заперечення. Особливості його перекладу. Імплицитне заперечення у мові науки.

1.9. Порівняння та протиставлення. Імплікації.

1.10. Передача додаткової інформації. Імплікації.

1.11. Огляд системи часів. Узгодження часів. Переклад часових форм дієслів.

1.12. Пасив та актив та їх переклад. Імплікації.

1.13. Авторське “я” у мові науки та “політично коректна” мова. Їх відтворення українською мовою.

1.14. Висловлення ймовірності. Модальні дієслова та їх еквіваленти.

Модальність у мові науки та у загальнонародній мові. Імплікації.

1.15. Огляд безособових форм дієслова. Дієприкметник та інфінітив. Типові конструкції та звороти мови науки.

1.16. Пасив та актив та їх переклад. Імплікації.

1.17. Авторське “я” у мові науки та “політично коректна” мова. Їх відтворення українською мовою.

1.18. Висловлення ймовірності. Модальні дієслова та їх еквіваленти.

Модальність у мові науки та у загальнонародній мові. Імплікації.

1.19. Огляд безособових форм дієслова. Дієприкметник та інфінітив. Типові конструкції та звороти мови науки.

1.20. Умовний спосіб дієслова. Форми та вживання.

1.21. Емфаза та способи її перекладу. Метафора у мові науки. Гумор у науковому дискурсі.

1.22. Словотвір. Суфікси та префікси, їх переклад українською мовою.

1.23. Неологізми наукового дискурсу та їх відтворення українською мовою.

1.24. Науковий та професійний сленг.

1.25. Поточна контрольна робота.

1.26. Модульна контрольна робота № 1.

Змістовий модуль 2

Тема 2

Л-2

Читання наукового тексту.

- 2.1. Особливості жанрів сучасного наукового дискурсу.
- 2.2. Шляхи до ефективного розуміння прочитаного. Глибинне розуміння тексту: підтекст та імплікації.

П 2

- 2.3. Читання: ознайомлювальне, оглядове, прогностичне. Швидкий перегляд великих за обсягом наукових текстів. Розуміння структурованих текстів.
- 2.4. Ключові слова тексту.
- 2.5. Розпізнавання підтексту та імплікацій.
- 2.6. Абзаци (параграфи), заголовки, засоби когезії та когерентності (логічні конектори тощо).
- 2.7. Практика вибору однієї відповіді з багатьох варіантів як метод перевірки розуміння тексту. Практика пошуку адекватних назв для абзців як метод перевірки розуміння тексту. Практика відповідей *Так/Ні/Не дано* як метод перевірки розуміння тексту. Практика заповнення пропусків як метод перевірки розуміння тексту.
- 2.8. Поняття інтертекстуальності. Плагіат. Особливості цитування. Порівняння перехресних посилань.
- 2.9. Розуміння текстів, які представляють різні думки чи теорії.
- 2.10. Розуміння різних типів анотацій, резюме та наукових пропозицій.
- 2.11. Розуміння різних типів анотацій і пов'язаних статей.
- 2.12. Розуміння таких частин статті, як: вступ, результати, обговорення і висновки.
- 2.13. Візуально-риторичні засоби наукового дискурсу.
- 2.14. Тлумачення таблиць, графіків, схем тощо.
- 2.15. Розуміння описових текстів і звітів, які ілюструють графічну інформацію (включно зі стендовим звітом).
- 2.16. Читання блогів і текстів на наукових інтернет-форумах.
- 2.17. Читання наукової кореспонденції.
- 2.18. Порівняння статей і тез конференцій, власне наукових і науково-популярних статей.
- 2.19. Специфіка звітів, та рецензій.
- 2.20. Специфіка резюме та анотацій, стендових доповідей, кейсів.
- 2.21. Поточна контрольна робота. Модульна контрольна робота № 2

Змістовий модуль 3

Тема 3

Науково-академічне письмо.

Л 3

- 3.1. Писемний науковий дискурс: жанри, структура, аргументація, риторика, етикет.

- 3.2. Редагування наукових текстів.
П 3
- 3.3. Жанрове розмаїття писемного наукового дискурсу.
- 3.4. Текст як послідовність абзаців. Заголовки і підзаголовки.
- 3.5. Логічні сполучники (конектори). Засоби орієнтації аудиторії щодо загальної побудови тексту.
- 3.6. Інтертекстуальність та плагіат. Коректне цитування. Способи посилання на джерела і цитати.
- 3.7. Укладання огляду прочитаної літератури та бібліографії.
- 3.8. Елементи наукової аргументації. Типи есе.
- 3.9. Стислий виклад змісту тексту. Написання анотації до статті(у т.ч. на основі рекомендацій та обмеження на кількість слів).
- 3.10. Описи, класифікації, дефініції, приклади, кейси у науковому дискурсі: що і як.
- 3.11. Написання вступу, результатів, обговорення та висновків статті. Опис методів та матеріалів наукового дослідження.
- 3.12. Переведення графічної інформації у словесну (опис таблиць, графіків, схем, процесів тощо). Тлумачення і порівняння таблиць, графіків, схем. Укладання графіку, таблиці чи стендового звіту (доповіді), пов'язаних із власним дослідженням. Опис експерименту, графіка чи процесу.
- 3.13. Короткий виклад наукової пропозиції/подання на грант.
- 3.14. Укладання резюме. Написання мотиваційного листа.
- 3.15. Огляд способів організації довгих виступів і письмових текстів в залежності від ситуації, адресата, способу комунікації та інших чинників. Етикет писемної наукової комунікації.
- 3.16. Письмова участь у наукових форумах та блогах в Інтернеті.
- 3.17. Поточна контрольна робота.
- 3.18. Модульна контрольна робота № 3. Написання есе з аргументацією «за» і «проти» на задану тему.

Змістовий модуль 4

Тема 4

Л 4

Аудіювання та усне мовлення (монологічне та діалогічне).

4.1. Аудіювання та говоріння: два боки однієї медалі. Специфіка монологічного та діалогічного мовлення, усного наукового та повсякденного спілкування.

4.2. Публічні промови та наукові доповіді на конференціях: ключі до успіху.

П-4

4.3. Корективний фонетичний експрес-курс.

4.4. Рівні розуміння аудіотексту:

- буквальне(поверхове)значення;
- глибинне ситуативне

значення. Розуміння основної ідеї.

4.5. Аудіювання: слів, фраз, надфразових єдностей, мікродіалогів, коротких та розлогих текстів. Практика вибору однієї відповіді з багатьох варіантів як метод перевірки розуміння прослуханого тексту. Заповнення пропусків в таблицях і графіках під час слухання як метод перевірки розуміння прослуханого тексту. Практика відповідей Так/Ні/Не дано як метод перевірки розуміння прослуханого тексту.

4.6. Слухання і розуміння розповідей мовців про їхні освіту, професійний досвід і майбутні плани.

4.7. Слухання мовців, які представляють свої результати та їхню обґрунтованість. Слухання порад і коментарів щодо написання вступу, результатів, дискусії та висновків статті. Слухання мовців, які обговорюють анотації, написані для різних цілей. Типи логічних помилок. Псевдоаргументація.

4.8. Слухання порад експертів щодо вимог до гарної презентації.

Слухання (і перегляд) презентацій різних мовців з наукової тематики в засобах масової інформації та коментарів щодо них. Слухання коротких дискусій, в яких мовці обґрунтовують власну точку зору.

4.9. Слухання мовців, які описують предмети та пояснюють процеси, графіки чи стендові доповіді.

4.10. Розповідь про свої освіту, професійний досвід, навички та інтереси.

Вживання засобів орієнтування аудиторії щодо загальної побудови виступу. Підготована розповідь (усна презентація) про власне наукове дослідження і участь в обговоренні презентацій інших аспірантів. Вживання засобів орієнтування аудиторії щодо загальної побудови виступу.

4.11. Обговорення різних суперечливих наукових проблем (у форматі опозиції: один мовець аргументує “за”, а інший аргументує “проти”).

4.12. Поточна контрольна робота.

4.13. Модульна контрольна робота №4.

7.2 Види навчальної діяльності

Підготовка до лекцій.

Підготовка до практичних занять.

Підготовка до виконання індивідуальних завдань.

Проведення самостійної роботи за модулями.

Підготовка до іспиту.

Написання іноземною мовою анотації / статті / наукової пропозиції за тематикою дослідження або подання на науковий грант.

Написання письмової рецензії на прочитану книгу або серію статей за темою дисертації з урахуванням опанованого матеріалу курсу.

8. Методи навчання

1. Словесні, наочні, практичні (для передача та сприймання навчальної інформації).

2. Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький (для пізнавальної діяльності здобувачів).

3. Методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок (залежно від основної дидактичної мети і завдань).

4. Методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи учнів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок.

5. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні (з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання).

9. **Форми контролю**

За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі інституту, розрізняємо попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань здобувачів) застосовуємо як передумову для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му курсі, щоб оцінити реальність оцінок, отриманих на вступних іспитах з певного предмета. Попередній контроль у вигляді перевірки і оцінки залишкових знань проводимо також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і з метою визначення рівня знань з забезпечуючих предметів для визначення можливості сприйняття нових навчальних дисциплін.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;

2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;

3) виявити ступінь відповідальності здобувачів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;

4) виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;

5) стимулювати інтерес здобувачів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти здобувачам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети. Поточний контроль – це продовження навчальної діяльності педагога і педагогічного колективу, він пов'язаний з усіма видами навчальної роботи і має навчити студентів готуватись до перевірки з першого дня занять і кожного дня, а не наприкінці семестру або навчального року. Разом з тим поточний контроль є показником роботи і педагогічного колективу. Звісно, що студенти у семестрі вивчають одночасно до десяти предметів, і не усі викладачі ставлять до них однакові вимоги. Нерідко деякі викладачі ставлять дещо підвищені вимоги, і здобувачі змушені весь семестр займатись тільки одним предметом коштом інших. У цьому разі показники поточної успішності можуть бути сигналом про серйозні порушення навчального процесу.

Зазначені завдання поточного контролю вимагають від викладачів і адміністрації відпрацювати певну систему і методику його проведення з врахуванням рівномірного і узгодженого розподілення контрольних знань у відповідності до бюджету часу студентів.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей здобувачів. Його завдання – сигналізувати про стан процесу навчання здобувачів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання. Якщо поточний контроль проводимо лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється

методика контролю, від здобувачів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу.

Рубіжний контроль може проводитись усно й письмово, у вигляді контрольної роботи, аналітичного звіту, реферату, презентації наукового проекту індивідуально або у групі.

Підсумковий контроль являє собою іспит здобувачів з метою оцінки їх знань і навиків у відповідності до моделі доктора філософії.

Основна мета іспиту – встановлення дійсного змісту знань здобувачів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Основними формами контролю знань здобувачів є контроль на лекції, на семінарських і практичних заняттях, у позааудиторний час, на консультаціях, заліках і іспитах.

1. Контроль на лекції ми проводимо як вибіркоче усне опитування здобувачів або з застосуванням тестів за раніше викладеним матеріалом, особливо за розділами курсу, які необхідні для зрозуміння теми лекції, що читається, або ж для встановлення ступеня засвоєння матеріалу прочитаної лекції (проводиться за звичай у кінці першої або на початку другої години лекції).

Поточний контроль на лекції покликаний привчити здобувачів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття здобувачами розділи з наступним роз'ясненням їх. Контроль на лекції не має віднімати багато часу.

Поточний контроль на практичних та семінарських заняттях проводиться з метою виявлення готовності здобувачів до занять у таких формах:

1. Вибіркове усне опитування перед початком занять.
2. Фронтальне стандартизоване опитування за тестами протягом 5-10 хв.
3. Фронтальна перевірка виконання домашніх завдань.
4. Виклик до дошки окремих здобувачів для самостійного розв'язування задач, письмові відповіді на окремі запитання, дані на практичному занятті.

5. Оцінка активності здобувачів у процесі занять, внесених пропозицій, оригінальних рішень, уточнень і визначень, доповнень попередніх відповідей і т. ін.

6. Письмова (до 45 хв.) контрольна робота.

7. Колокіум по самостійних розділах теоретичного курсу (модулях).

Критерії оцінки знань

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи R_{HP}	Підсумкова атестація (<i>екзамен</i> чи диференційований залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4			
0-100	0-100	0-100	0-100	0-60	0-40	0-100

Примітки. 1. Рейтинг здобувача з навчальної роботи R_{HP} стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{HP} = \frac{0,6 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_K},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_K = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{HP} = \frac{0,6 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практик	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Модуль 1	
Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Написання тесту за лекціями	10
Ведення термінологічного словника	60
Виконання поточних тестів (2x10)	20
Аспірант допускається до модульної контрольної роботи за умови наявності 60 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10
Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка	100

Модуль 2	
Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Написання тесту за лекціями	10
Ведення термінологічного словника	60
Виконання поточних тестів (2x10)	20
Аспірант допускається до модульної контрольної роботи за умови наявності 60 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10
Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка	100

Модуль 3	
Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Написання тесту за лекціями	10
Написання наукової статті	35
Письмова рецензія іноземною мовою на прочитану книгу або серію статей за темою дисертації	
Виконання поточних тестів (1x10)	10
Аспірант допускається до модульної контрольної роботи за умовинаявності 60 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10
Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка	100
Модуль 4	
Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Написання тесту за лекціями	10
Усна презентація теми і завдань дослідження іноземною мовою (за допомогою PowerPoint).	70
Виконання поточних тестів (1x10)	10
<i>Аспірант допускається до модульної контрольної роботи за умовинаявності60 балів</i>	
Виконання модульної контрольної роботи	10
Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка	100

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних опитувань, дискусій, перевірки виконання індивідуальних завдань письмового тестування та проведення поточних та модульних контрольних робіт. Оцінювання аспіранта здійснюється таким чином:

1. Експрес-контроль - 30 балів.
2. Практичні (індивідуальні заняття) та самостійна робота - 30 балів.
3. Іспит - 40 балів.

Заохочувальні та штрафні бали:

1. Відсутність на лекції без поважних причин - (-) 2 бали.
2. Відсутність на практичних (індивідуальних) заняттях без поважних причин (-) 2 бали.

Підготовка публікації до друку та/або виступу на конференції (+) 10 балів

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання	Навчальний процес потребує використання мультимедіа, друкованих та електронних освітніх ресурсів.
10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Основна література 1. Бориско Н. Ф. Deutsch für Fortgeschrittene Niveau C. - К.: ООО «ИП Логос-М», 2010. - 528 с. Допоміжна література 2. Deutsch : Mittel zur Entwicklung der Sprechfertigkeiten für Aspiranten, Magistranden und wissenschaftliche Mitarbeiter / сост. О. М. Зюзенкова [и др.]. - Мн. : БГУИР, 2009. - 82 с. 3. Dreyer H., Schmitt R. Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. - Max Hueber Verlag, 2001. - 370 S. 4. GRAMMIS 2.0. Das grammatische Informationssystem des
	Instituts für deutsche Sprache. Online. http://hypermedia.ids-mannheim.de/index.html
	5. Prüfungstraining Daf: Goethe-Zertifikat C1. - Übungsbuch mit CDs (2) (German Edition). - Cornelsen Verlag GmbH & Co, 2009. 6. Prüfungstraining Daf: Goethe-Zertifikat B2. - Übungsbuch mit CDs (2) (German Edition). - Cornelsen Verlag GmbH & Co, 2009. 7. Raven S., Buscha A. Erkundungen Deutsch als Fremdsprache. КОМПАКТ C1: Integriertes Kurs und Arbeitsbuch. - 2010. 8. Swick E. German Grammar Drills. - McGraw-Hill Education, 2012. 9. Swick E. Practice Makes Perfect: Complete German Grammar, 2011. 10. Themen aktuell 1-3. - Max Hueber Verlag, 2003. 11. Базовий тематичний німецько-український словник / за ред. Карпусь А.К., Кудіної О.Ф. - К.: Ленвіт, 1998. 12. Бориско Н.Ф. Deutsch ohne Probleme: в 2 т. - К.: Логос, 2000. - 480 с. 13. Бочко Г.П., Кудіна О.Ф. Українсько-німецький розмовник. - К.: Освіта, 1998. 14. Паремская Д.А. Практическая грамматика (немецкий язык): учеб. пособие. - Мн.: Высш. шк., 2001. - 350 с.

11. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

**ЗРАЗОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО
КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

Аспект (з лат. погляд, вид) це –

- а) точка зору, під якою розглядається об'єкт (явище, поняття) дослідження;
- б) необхідна, істотна, невід'ємна властивість об'єкта;
- в) процес чи зареєстроване яким-небудь методом явище, що не є метою дослідження;
- г) раціональний спосіб переконання, що спирається на ретельне обґрунтування й оцінку доказів у захист визначеної тези: сукупність аргументів на користь чого-небудь.

Анотація (з лат. примітка, позначка) це –

- а) коротка роз'яснювальна чи критична примітка, що впливає за бібліографічним описом будь-якого твору (на звороті титульної сторінки, книги, на каталожній картці тощо);
- б) процес створення анотації;
- в) думка, істинність якої перевірена і доведена практикою, і яка може бути наведена як обґрунтування істинності чи хибності іншого положення;
- г) складова частина доказу.

Конкретизація (від лат. згущений, ущільнений) це –

- а) один із прийомів, що використовується у процесі пізнання, за допомогою якого абстрактне поняття набуває низки властивостей;
- б) дослідницький підхід і принцип практики організації навчання і виховання, що розглядає об'єкт дослідження, практику з позиції цілісності і системності;
- в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;
- г) складання конспектів різних літературних джерел. У науковому дослідженні використовується на етапі аналізу стану досліджуваного питання.

2. Синтез (від лат. складання, з'єднання) це –

- а) метод дослідження: практичне уявне з'єднання частин властивостей (сторін) досліджуваного об'єкта в єдине ціле;
- б) сукупність елементів і їхніх взаємозв'язків, що утворюють деяку, здатну до функціонування цілісність;
- в) розумова діяльність, у процесі якої досліджувані об'єкти організуються у визначену систему на основі обраного принципу;
- г) метод, заснований на принципі системного підходу.

Соціометрія (з лат. суспільство, вимірюю) це –

- а) метод соціальної психології (запропонований Дж. Морено), що дозволяє виразити кількісно, графічно структуру міжособистісних відносин у групі, виходячи з числа і характеру взаємних виборів її членів за визначеним соціометричним критерієм.
- б) наочне графічне чи схематичне зображення емоційної сторони міжособистісних відносин у групі; виміри здійснюються за допомогою соціометричної техніки;
- в) один з найбільш часто використовуваних статистичних показників, що характеризують центральну тенденцію у вибірці даних. Її обчислюють, розділивши суму всіх значень даних на число цих даних;
- г) правильна відповідь відсутня.

Таблиця (з лат. дошка, таблиця) це -

- а) один зі способів представлення даних;
- б) категорія, що позначає єдиний внутрішній визначальний зв'язок для групи явищ, що слугує основою їх існування.;
- в) словник мови з повною значеннєвою інформацією; повний систематизований набір термінів у будь-якій галузі знання;
- г) процес складання тез змісту різних літературних джерел на етапі збору інформації з досліджуваної проблематики.

Теоретична значимість дослідження це -

- а) методологічна характеристика дослідження: значення отриманих результатів для науки;

- б) деякий чіткий фіксований зв'язок елементів, припускає визначену структуру, що відображає внутрішні, істотні відносини реальності;
- в) вища форма наукового мислення, система понять, категорій, законів, що відображають істотні властивості, зв'язки і відносини предметів дійсності.

Узагальнення це -

- а) логічний процес переходу від одиничного до загального, від менш загального до більш загального, а також результат цього процесу: узагальнене поняття, судження, закон науки, теорія;
- б) розумова операція, що полягає в одержанні нового висновку з декількох суджень;
- в) функція організованих систем, що забезпечує збереження їхньої структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми і мети діяльності;
- г) середовище, у якому перебувають і без якого не можуть існувати предмети, явища; те, від чого залежить інше.

Актуальність дослідження (від лат. *actualis* - діяльний, дійсний, важливий, істотний для дійсного часу) це - а) методологічна характеристика дослідження, тобто обґрунтування

- актуальності припускає відповідь на питання: чому конкретну проблему потрібно вивчати у даний час?
- б) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому;
- в) метод дослідження, уявне чи практичне розкладання досліджуваного предмета чи явища на характерні для нього складові елементи, виділення в ньому окремих сторін, вивчення кожного елемента чи сторони явища окремо як частини одного цілого;
- г) теоретичний метод дослідження, сукупність гносеологічних операцій з науковими поняттями, у яких відображаються явища, що виступають предметом дослідження.

Анкета (від фр. *enquete* - буквально: розслідування) це -

- а) зв'язана єдиним дослідницьким задумом система питань; опитувальний лист, самостійно заповнюваний учасниками опитування за зазначеними у ньому правилам.
- б) метод одержання інформації, заснований на опитуванні людей для одержання даних про фактичний стан речей.
- в) раціональний спосіб переконання, що спирається на ретельне обґрунтування й оцінку доказів у захист визначеної тези; сукупність аргументів на користь чого-небудь.
- г) особлива знакова система, що включає термінологію, кліше і вислови, характерні для мови науки, структурні схеми побудови визначених наукових жанрів, системи формул, умовних позначок тощо.

Вивчення документів (від лат. documentum - доказ, свідчення) це -

- а) метод одержання первинної інформації на ранніх стадіях дослідження для попереднього знайомства з об'єктом;
- б) процедура, за допомогою якої об'єкти дослідження відображаються в деякій математичній системі з відповідними відносинами між елементами цієї системи;
- в) властивість інформації, що встановлює ступінь відповідності істині;
- г) вид спостереження, при якому той, хто спостерігає є частиною групи, а її члени не знають, що є об'єктом спостереження.

Висновки це -

- а) стислий, узагальнений виклад найбільш істотних, з погляду автора, результатів, отриманих у результаті дослідження;
- б) частина всієї досліджуваної сукупності, що виступає як безпосередній об'єкт вивчення за розробленою методикою чи програмою добору;
- в) метод дослідження, спрямований на аналіз вже існуючих (раніше добутих в інших дослідженнях) даних відповідно до нових завдань;
- г) етап дослідження; який припускає використання операцій порівняння, узагальнення та ін.

Глосарій (від лат. glossarium це - словник перекладів чи тлумачень слів і виразів) це – а) тлумачний словник термінів чи виразів до будь-якого тексту.

- б) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті. У більшості випадків має тематичний заголовок, якій передують найменуванням «Розділ» і її номер;
- в) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- г) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем.

Гіпотеза дослідження (від грец. hypothesis - підстава, припущення) це -

- а) методологічна характеристика дослідження, наукове припущення, що висувається для пояснення будь-якого явища і потребує перевірки на досвіді і теоретичному обґрунтуванні для того, щоб стати достовірним науковим знанням;
- б) один із засобів графічного представлення кількісних даних;
- в) розташована на площині геометрична конструкція, система крапок, деякі з яких з'єднані відрізками; одна з найпростіших моделей взаємодіючих систем;
- г) структурно-композиційна одиниця тексту, розділу книги, статті.

Дедукція (від лат. deductio - виведення) це -

- а) вид умовиводу і метод пізнання; перехід від загальних суджень до частки, від деяких пропозицій-посилок до їх наслідків; застосування встановленого загального положення до частки;
- б) логічне міркування, у процесі якого з аргументів (доказів) роблять висновок про істинність чи хибність тези;
- в) визначник; те, що обумовлює що-небудь;
- г) визначення поняття.

Дисертація (від лат. *dissertatio* - міркування, дослідження) це -

- а) кваліфікаційна наукова праця, представлена на здобуття вченого ступеня і захищена привселюдно здобувачем;
- б) самостійна письмова кваліфікаційна робота, яку студенти пишуть закінчуючи університет чи інший навчальний заклад;
- в) обговорення будь-якого проблемного питання на зборах, у публікаціях, бесіді; суперечка;
- г) один з показників відхилення даних у статистиці; міра відхилення від середнього.

Доказ це -

- а) логічна дія, у процесі якої істинність думки доводиться за допомогою інших думок;
- б) частина наукової праці, що містить додатковий матеріал, що не є істотним для розуміння проблеми, однак корисний із практичної точки зору, що розкриває технологію дослідження;
- в) вихідний принцип, позиція і спрямованість, орієнтація дослідження;
- г) різновид джерел інформації про практичну економічну діяльність і результати цієї діяльності.

Закономірність це -

- а) об'єктивно існуючий, повторюваний, стійкий істотний зв'язок для групи явищ, що визначає процеси становлення та існування систем, що розвиваються;
- б) методологічна характеристика дослідження;
- в) відношення, при якому зміни якоїсь однієї сторони спричиняють зміни іншої сторони;
- г) результат процесу пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини у вигляді понять, суджень, умовиводів, теорій.

Індивідуальна (первинна) інформація це -

- а) інформація про ознаки окремих об'єктів, що є одиницями досліджуваної сукупності;
- б) процес порівняння об'єкта з одним з відомих об'єктів, встановлення збігу чого-небудь з чим-небудь;
- в) розділ статистики, що розглядає індукцію, тобто поширення на великі групи об'єктів висновків, зроблених при вивченні менших груп (вибірок);

г) вид умовиводу і метод дослідження.

Інструментарій дослідження (від лат. *instrumentum* - знаряддя для роботи) це -

- а) сукупність методичних і технічних прийомів і операцій, що виступає у формі різноманітних документів (робочих матеріалів) і спрямована на одержання з її допомогою інформації;
- б) емпіричний метод дослідження, збір первинної інформації шляхом інтерв'ю;
- в) тлумачення, роз'яснення змісту явища, чи тексту знакової структури, що сприяє їхньому розумінню;
- г) сукупність відомостей, необхідних для активного впливу на керовану систему з метою її оптимізації.

Категорія (від грец. *katēgoria*) це -

- а) відносно широке поняття, в якому відображені найбільш загальні та істотні властивості, ознаки, зв'язки і відносини предметів, явищ об'єктивного світу;
- б) експеримент, що здійснюється в економічних дослідженнях, оскільки в них важко дотриматися вимоги випадковості добору експериментальних об'єктів;
- в) галузь науки, що поєднує методи кількісної оцінки якісних даних;
- г) кількісне вираження, опис якісних ознак об'єктів, явищ за допомогою показників і індикаторів з метою їх формалізації.

Ключове слово це -

- а) слово чи словосполучення, яке найбільш повно характеризує зміст наукового документу (тексту) чи його частини;
- б) термін, що узагальнює поняття "елемент", "підсистема", "підструктура" і їхнього зв'язку;
- в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;
- г) формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів.

Кореляція (від лат. *correlatio* - співвідношення, відповідність) це -

- а) зв'язок між двома змінними;
- б) система взаємозалежних поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів;
- в) ознака, за якою класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при їх формалізації);
- г) помилки в посиленнях, тобто в підставах доказу.

Методика (грец. *methodike*) це -

- а) сукупність прийомів, засобів, процедур, що дозволяють застосовувати той чи інший метод до даної специфічної предметної сфери;

- б) непараметричний метод, що використовується для перевірки гіпотез при аналізі кількісних даних;
- в) міркування дослідника про застосовані ним способи наукового пізнання.
- г) вихідний принцип, позиція і спрямованість, орієнтація дослідження.

Моніторинг (англ. monitoring від лат. monitor - застережливий) це –

- а) безупинне, тривале спостереження за станом середовища (явищ, процесів тощо); зіставлення результатів постійних спостережень для одержання обґрунтованих даних про явища, процеси, тенденції їхнього розвитку;
- б) наукова праця, в якій поглиблено вивчається одна тема, обмежене коло питань;
- в) сфера дослідницької діяльності, спрямована на отримання нових знань про природу, суспільство і мислення;
- г) система методологічних категорій, що виступають як характеристики дослідження.

Абстрагування (від лат. відволікати) це –

- а) процес вичленювання будь-якої ознаки об'єкта, досліджуваної системи, відокремлення її від інших;
- б) результат уявного відокремлення тих чи інших визначених властивостей від великої кількості інших властивостей досліджуваного конкретного предмета;
- в) методологічна характеристика дослідження;
- г) набір інструктивних дій, що визначає їхню послідовність для одержання даних чи результатів у цілому.

Завдання дослідження це –

- а) методологічна характеристика дослідження;
- б) об'єктивно існуючий, повторюваний, стійкий, істотний зв'язок для групи явищ, що визначає процеси становлення та існування систем, що розвиваються;
- в) відношення, при якому зміни якоїсь однієї сторони спричиняють зміни іншої;
- г) правильна відповідь відсутня.

Контент-аналіз (з англ. зміст) це –

- а) формалізований метод аналізу змісту документів за допомогою математичних засобів;
- б) величина (характеристика, фактор), підтримувана на постійному рівні протягом всього експерименту;
- в) група, яку не піддають експериментальним впливам, оскільки вона слугує для порівняння під час експерименту;

- г) розділ статистики, завдання якого полягає в тому, щоб установити можливий зв'язок між двома показниками, отриманими на одній і тій самій чи на двох різних вибірках.

Концепція це –

- а) система взаємозалежних поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів; основна ідея будь-якої теорії, єдиний визначальний задум, основна думка наукової праці тощо;
- б) ознака, за якою класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при їх формалізації);
- в) складання конспектів літературних джерел різного типу;
- г) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту.

Опитування це –

- а) метод збору емпіричних даних про об'єктивні факти, думки, знання, заснований на безпосередній (інтерв'ювання) чи опосередкованій (анкетування) взаємодії дослідника (інтерв'юера) з опитуваним (респондентом);
- б) вид психологічного тесту, призначений для виявлення різних сторін особистості опитуваного за допомогою набору тверджень, з якими респондент погоджується або не погоджується;
- в) сукупність методів і форм представлення інформації (графіки, вимір показників), що дозволяють охарактеризувати вибірки даних;
- г) дослідницький підхід, що припускає відношення до вихованця як до особистості, як до самосвідомого суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховного впливу.

Первинні документи і видання це –

- а) першоджерела, що містять зазвичай нові, оригінальні ідеї, нове осмислення відомих фактів, вихідні дані, що підлягають обробці;
- б) явища, процеси, характеристики суб'єктів, що можуть бути подані як величини, що змінюється, і описані математичними засобами;
- в) поняття, які є похідними, вторинними відносно основного поняття;
- г) правильна відповідь відсутня.

Бібліографічний огляд це –

- а) огляд, що містить характеристику джерел інформації, що з'явилися за визначений час;
- б) бібліографічний опис документів, що згадуються, цитуються у науковій праці чи використовуються яким-небудь іншим способом при його підготовці;
- в) сукупність бібліографічних даних про те, що цитується, розглядається у науковій праці чи про документ, який згадується у науковому дослідженні;

г) метод одержання інформації на основі словесної (вербальної) комунікації дослідника і респондента, який відповідає на питання, що передбачені програмою дослідження.

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт;
3. Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів.

12. Рекомендована література

Основна

1. Грабченко А.І. Методи наукових досліджень: Навчальний посібник / А.І. Грабченко, В.О. Федорович, Я.М. Гаращенко. – Харків: НТУ «ХП», 2009. – 142 с.
2. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
4. Корбутяк В.І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Навчальний посібник / В.І. Корбутяк. – Рівно: НУВГП, 2010. – 176 с.
5. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Підруч. для студ. неюрид. ВНЗ / За заг. ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – К.: Концерн Видавничий дім “Ін Юре”, 2003. – 236 с.
6. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. – К.: Вища школа, 2003. – 116 с.

Допоміжна

1. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
2. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Научно-справочное пособие. К.: ТП-ПРЕСС, 2004. 224 с.
3. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 512 с.
4. Лудченко А.А. Основы научных исследований: учеб. пособие / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А. Примак. Київ: Знання, 2000. 114 с.
5. Марцин В.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. Львів: Ромус-Поліграф, 2002. 128 с.
6. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та допов. К.: Концерн Видавничий дім “Ін Юре”, 2002. 672 с.

7. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2007. 254 с.

8. Сабитов Р.А. Основы научных исследований: учеб. пособие. Челябинск, 2002. 138 с.

9. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <https://grammarway.com/ua>
2. <http://easy-english.com.ua/english-grammar/>
3. <https://breakingnewsenglish.com/>
4. <https://www.engvid.com/>
5. <https://www.ted.com>

